

Taittirīya-Brāhmaṇa

Book 3, Chapter 12

Edited by Subramania Sarma, Chennai

Final proofread version, 1st April 2005

[[3-12-1-1]]

तुभ्यं ता अङ्गिरस्तमाऽश्याम तं काममग्ने।
आशानां त्वा विश्वा आशाः।
अनु नोऽद्यानुमतिरन्विदनुमते त्वम्।
कामो भूतस्य कामस्तदग्रै।
ब्रह्म जज्ञानं पिता विराजाम्।
यज्ञो रायोऽयं यज्ञः।
आपो भद्रा आदित्पश्यामि।
तुभ्यं भरन्ति यो देह्यः।
पूर्वं देवा अपरेण प्राणापानौ।
हव्यवाहङ्गु स्विष्टम् ॥ १ ॥
तुभ्यं दश ॥ १ ॥

[[3-12-2-1]]

देवेभ्यो वै स्वर्गो लोकस्तिरोऽभवत्।
ते प्रजापतिमब्रुवन्।
प्रजापते स्वर्गो वै नो लोकस्तिरोऽभूत्।
तमन्विच्छेति।
तं यज्ञक्रतुभिरन्वैच्छत्।
तं यज्ञक्रतुभिर्नान्वविन्दत्।
तमिष्टिभिरन्वैच्छत्।
तमिष्टिभिरन्वविन्दत्।
तदिष्टीनामिष्टित्वम्।
एष्टयो ह वै नाम।
ता इष्टय इत्याचक्षते परोक्षेण।
परोक्षप्रिया इव हि देवाः ॥ १ ॥

[[3-12-2-2]]

तमाशाऽब्रवीत्।

प्रजापत आशया वै श्राम्यसि।

अहमु वा आशाऽस्मि।

मां नु यजस्व।

अथ ते सत्याऽऽशा भविष्यति।

अनु स्वर्गं लोकं वेत्स्यसीति।

स एतमग्नये कामाय पुरोडाशमष्टाकपालं निरवपत्।

आशायै चरुम्।

अनुमत्यै चरुम्।

ततो वै तस्य सत्याऽऽशाऽभवत्।

अनु स्वर्गं लोकमविन्दत्।

सत्या ह वा अस्याशा भवति।

अनु स्वर्गं लोकं विन्दति।

य एतेन हविषा यजते।

य उ चैनदेवं वेद।

सोऽत्र जुहोति।

अग्नये कामाय स्वाहाऽऽशायै स्वाहा।

अनुमत्यै स्वाहा प्रजापतये स्वाहा।

स्वर्गाय लोकाय स्वाहाऽग्नये स्विष्टकृते स्वाहेति ॥ २ ॥

[[3-12-2-3]]

तं कामोऽब्रवीत्।

प्रजापते कामेन वै श्राम्यसि।

अहमु वै कामोऽस्मि।

मां नु यजस्व।

अथ ते सत्यः कामो भविष्यति।

अनु स्वर्गं लोकं वेत्स्यसीति।

स एतमग्नये कामाय पुरोडाशमष्टाकपालं निरवपत्।

कामाय चरुम्।

अनु॒मत्यै॑ च॒रुम्।
 ततो॒ वै तस्य॑ स॒त्यः कामो॑ऽभवत्।
 अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कम॑विन्दत्।
 स॒त्यो ह॒ वा अस्य॑ कामो॑ भवति।
 अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कं वि॑न्दति।
 य ए॒तेन॑ ह॒विषा॑ यजते।
 य उ॑ चैनदे॒वं वेद॑।
 सोऽत्र॑ जुहोति।
 अ॒ग्नये॑ कामा॒य स्वाहा॑ कामा॒य स्वाहा॑।
 अनु॑मत्यै॒ स्वाहा॑ प्र॒जाप॑तये॒ स्वाहा॑।
 स्व॒र्गाय॑ लो॒काय॑ स्वाहा॒ऽग्नये॑ स्विष्ट॒कृते॑ स्वाहेति ॥ ३ ॥

[[3-12-2-4]]

तं ब्रह्मा॑ब्रवीत्।
 प्रजा॑पते ब्रह्म॑णा॒ वै श्रा॑म्यसि।
 अ॒हमु॒ वै ब्रह्मा॑स्मि।
 मां नु॑ यजस्व।
 अथ॑ ते ब्रह्म॑ण्वान्य॒ज्ञो भ॑विष्यति।
 अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कं वे॒त्स्य॑सीति।
 स ए॒तम॑ग्नये॒ कामा॑य पुरो॒डाश॑म॒ष्टाक॑पालं॒ निर॑वपत्।
 ब्रह्म॑णे च॒रुम्।
 अनु॑मत्यै॒ च॒रुम्।
 ततो॒ वै तस्य॑ ब्रह्म॑ण्वान्य॒ज्ञोऽभ॑वत्।
 अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कम॑विन्दत्।
 ब्रह्म॑ण्वान्हा॒ वा अस्य॑ य॒ज्ञो भ॑वति।
 अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कं वि॑न्दति।
 य ए॒तेन॑ ह॒विषा॑ यजते।
 य उ॑ चैनदे॒वं वेद॑।
 सोऽत्र॑ जुहोति।
 अ॒ग्नये॑ कामा॒य स्वाहा॑ ब्रह्म॑णे॒ स्वाहा॑।

अनु॑मत्यै॒ स्वाहा॑ प्र॒जाप॑तये॒ स्वाहा॑।
स्व॒र्गाय॑ लो॒काय॑ स्वाहाऽ॒ग्नये॑ स्विष्ट॒कृते॑ स्वाहेति ॥ ४ ॥

[[3-12-2-5]]

तं य॒ज्ञोऽब्र॑वीत्।
प्रजा॑पते य॒ज्ञेन॒ वै श्रा॑म्यसि।
अ॒हमु॒ वै य॒ज्ञोऽस्मि॑।
मां नु॑ यजस्व।
अथ॑ ते स॒त्यो य॒ज्ञो भ॑वष्यति।
अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कं वे॒त्स्य॑सीति।
स ए॒तम॒ग्नये॑ कामा॒य पुरो॒डाश॑म॒ष्टाक॑पालं॒ निर॑वपत्।
य॒ज्ञाय॑ च॒रुम्।
अनु॑मत्यै च॒रुम्।
ततो॒ वै तस्य॑ स॒त्यो य॒ज्ञोऽभ॑वत्।
अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कम॑विन्दत्।
स॒त्यो ह॒ वा अस्य॑ य॒ज्ञो भ॑वति।
अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कं वि॑न्दति।
य ए॒तेन॑ ह॒विषा॑ यजते।
य उ॑ चैनदे॒वं वेद॑।
सोऽत्र॑ जुहोति।
अ॒ग्नये॑ कामा॒य स्वाहा॑ य॒ज्ञाय॑ स्वाहा॑।
अनु॑मत्यै॒ स्वाहा॑ प्र॒जाप॑तये॒ स्वाहा॑।
स्व॒र्गाय॑ लो॒काय॑ स्वाहाऽ॒ग्नये॑ स्विष्ट॒कृते॑ स्वाहेति ॥ ५ ॥

[[3-12-2-6]]

तमापोऽब्रुवन्।
प्रजा॑पतेऽप्सु॒ वै सर्वे॑ कामाः॑ श्रि॒ताः।
व॒यमु॒ वा आपः॑ स्मः।
अ॒स्मान्नु॑ यजस्व।
अथ॑ त्वयि॒ सर्वे॑ कामाः॑ श्रयिष्यन्ते।
अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कं वे॒त्स्य॑सीति।

स ए॒तम॒ग्नये॒ कामा॑य॒ पुरो॒डाश॑म॒ष्टाक॑पालं॒ निर॑वपत्।
 अ॒द्ध्यश्च॒रुम्।
 अनु॑म॒त्यै च॒रुम्।
 ततो॒ वै तस्मि॑न्त्सर्वे॒ कामा॑ अश्रयन्त।
 अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कम॑विन्दत्।
 सर्वे॑ ह॒ वा अ॑स्मि॒न्कामाः॑ श्रयन्ते।
 अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कं वि॑न्दति।
 य ए॒तेन॑ ह॒विषा॑ यजते।
 य उ॑ चैन॒देवं वेद॑।
 सोऽत्र॑ जुहोति।
 अ॒ग्नये॒ कामा॑य॒ स्वाहा॑ऽद्ध्यः स्वाहा॑।
 अनु॑म॒त्यै स्वाहा॑ प्र॒जाप॑तये॒ स्वाहा॑।
 स्व॒र्गाय॑ लो॒काय॑ स्वाहा॒ऽग्नये॑ स्विष्ट॒कृते॑ स्वाहेति॑ ॥ ६ ॥

[[3-12-2-7]]

तम॒ग्निर्ब॑लि॒मान॑ब्रवीत्।
 प्रजा॑पते॒ऽग्नये॒ वै ब॑लि॒मते॒ सर्वा॑णि भू॒तानि॑ ब॒लिः॑ हरन्ति।
 अ॒हमु॒ वा अ॒ग्निर्ब॑लि॒मान॑स्मि।
 मां नु॑ यजस्व।
 अथ॑ ते॒ सर्वा॑णि भू॒तानि॑ ब॒लिः॑ हरिष्यन्ति।
 अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कं वे॒त्स्य॑सीति।
 स ए॒तम॒ग्नये॒ कामा॑य॒ पुरो॒डाश॑म॒ष्टाक॑पालं॒ निर॑वपत्।
 अ॒ग्नये॑ ब॒लि॒मते॑ च॒रुम्।
 अनु॑म॒त्यै च॒रुम्।
 ततो॒ वै तस्मै॑ सर्वा॑णि भू॒तानि॑ ब॒लिम॑हरन्।
 अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कम॑विन्दत्।
 सर्वा॑णि ह॒ वा अ॑स्मै॒ भूतानि॑ ब॒लिः॑ हरन्ति।
 अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कं वि॑न्दति।
 य ए॒तेन॑ ह॒विषा॑ यजते।
 य उ॑ चैन॒देवं वेद॑।

सोऽत्र जुहोति।
अ॒ग्नये॒ कामा॑य॒ स्वाहा॒ऽग्नये॑ बलि॒मते॒ स्वाहा॑।
अनु॑मत्यै॒ स्वाहा॑ प्र॒जाप॑तये॒ स्वाहा॑।
स्व॒र्गाय॑ लो॒काय॒ स्वाहा॒ऽग्नये॑ स्विष्ट॒कृते॒ स्वाहेति॑ ॥ ७ ॥

[[3-12-2-8]]

तमनु॑वित्तिरब्रवीत्।
प्रजा॑पते स्व॒र्गं वै लो॒कमनु॑विवित्ससि।
अ॒हमु॒ वा अनु॑वित्तिरस्मि।
मां नु॑ यजस्व।
अथ॑ ते स॒त्याऽनु॑वित्तिर्भविष्यति।
अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कं वेत्स्य॑सीति।
स ए॒तम॒ग्नये॒ कामा॑य पुरो॒डाश॑म॒ष्टाक॑पालं॒ निर॑वपत्।
अनु॑वित्त्यै च॒रुम्।
अनु॑मत्यै च॒रुम्।
ततो॒ वै तस्य॑ स॒त्याऽनु॑वित्तिरभवत्।
अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कम॑विन्दत्।
स॒त्या ह॒ वा अ॒स्यानु॑वित्तिर्भवति।
अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कं वि॑न्दति।
य ए॒तेन॑ ह॒विषा॑ यजते।
य उ॑ चैनदे॒वं वेद॑।
सोऽत्र जुहोति।
अ॒ग्नये॒ कामा॑य॒ स्वाहा॒ऽनु॑वित्त्यै॒ स्वाहा॑।
अनु॑मत्यै॒ स्वाहा॑ प्र॒जाप॑तये॒ स्वाहा॑।
स्व॒र्गाय॑ लो॒काय॒ स्वाहा॒ऽग्नये॑ स्विष्ट॒कृते॒ स्वाहेति॑ ॥ ८ ॥

[[3-12-2-9]]

ता वा ए॒ताः स॒प्त स्व॒र्गस्य॑ लो॒कस्य॑ द्वा॒रः।
द्वि॒वःश्ये॑नयोऽनु॑वित्तयो॒ नाम॑।
आशा॑ प्रथ॒मा र॑क्षति।
कामो॑ द्वि॒तीया॑म्।

ब्रह्म तृतीयाम्।
 यज्ञश्चतुर्थीम्।
 आपः पञ्चमीम्।
 अग्निर्बलिमान्षष्ठीम्।
 अनुवित्तिः सप्तमीम्।
 अनु ह वै स्वर्गं लोकं विन्दति।
 कामचारोऽस्य स्वर्गे लोके भवति।
 य एताभिरिष्टिभिर्यजते।
 य उ चैना एवं वेद।
 तास्वन्विष्टि।
 पष्ठौहीवरां दद्यात्कंसं च।
 स्त्रियै चाभारं समृच्चै ॥ ९ ॥ ॥ २ ॥

[[3-12-3-1]]

तपसा देवा देवतामग्र आयन्।
 तपसर्षयः स्वरन्विन्दन्।
 तपसा सपत्नान्प्रणुदामारातीः।
 येनेदं विश्वं परिभूतं यदस्ति।
 प्रथमजं देवं हविषा विधेम।
 स्वयंभु ब्रह्म परमं तपो यत्।
 स एव पुत्रः स पिता स माता।
 तपो ह यक्षं प्रथमं संबभूव।
 श्रद्धया देवो देवत्वमश्नुते।
 श्रद्धा प्रतिष्ठा लोकस्य देवी ॥ १ ॥

[[3-12-3-2]]

सा नो जुषाणोप यज्ञमागात्।
 कामवत्साऽमृतं दुहाना।
 श्रद्धा देवी प्रथमजा ऋतस्य।
 विश्वस्य भर्त्री जगतः प्रतिष्ठा।
 तां श्रद्धां हविषा यजामहे।

सा नो लोकममृतं दधातु।
ईशाना देवी भुवनस्याधिपती।
आगात्सत्यं हविरिदं जुषाणम्।
यस्माद्देवा जज्ञिरे भुवनं च विश्वैः।
तस्मै विधेम हविषा घृतेन ॥ २ ॥

[[3-12-3-3]]

यथा देवैः सधमादं मदेम।
यस्य प्रतिष्ठोर्वन्तरिक्षम्।
यस्माद्देवा जज्ञिरे भुवनं च सर्वैः।
तत्सत्यमर्चदुप यज्ञं न आगात्।
ब्रह्माहुतीरुपमोदमानम्।
मनसो वशे सर्वमिदं बभूव।
नान्यस्य मनो वशमन्वियाय।
भीष्मो हि देवः सहसः सहीयान्।
स नो जुषाण उप यज्ञमागात्।
आकूतीनामधिपतिं चेतसां च ॥ ३ ॥

[[3-12-3-4]]

संकल्पजूतिं देवं विपश्चिम्।
मनो राजानमिह वर्धयन्तः।
उपहवैऽस्य सुमतौ स्याम।
चरणं पवित्रं विततं पुराणम्।
येन पूतस्तरति दुष्कृतानि।
तेन पवित्रेण शुद्धेन पूताः।
अति पाप्मानमरातिं तरेम।
लोकस्य द्वारमर्चिमत्पवित्रम्।
ज्योतिष्मद्भ्राजमानं महस्वत्।
अमृतस्य धारा बहुधा दोहमानम्।
चरणं नो लोके सुधितां दधातु।
अग्निर्मूर्धा भुवः।

अनु नोऽद्यानुमतिरन्विदनुमते त्वम्।
हव्यवाहङ्गु स्विष्टम् ॥ ४ ॥
देवी घृतेन चेतसां च दोहमानं चत्वारि च ॥ ३ ॥

[[3-12-4-1]]

देवेभ्यो वै स्वर्गो लोकस्तिरोऽभवत्।
ते प्रजापतिमब्रुवन्।
प्रजापते स्वर्गो वै नो लोकस्तिरोऽभूत्।
तमन्विच्छेति।
तं यज्ञक्रतुभिरन्वैच्छत्।
तं यज्ञक्रतुभिर्नान्वविन्दत्।
तमिष्टिभिरन्वैच्छत्।
तमिष्टिभिरन्वविन्दत्।
तदिष्टीनामिष्टित्वम्।
एष्टयो ह वै नाम।
ता इष्टय इत्याचक्षते परोक्षेण।
परोक्षप्रिया इव हि देवाः ॥ १ ॥

[[3-12-4-2]]

तं तपोऽब्रवीत्।
प्रजापते तपसा वै श्राम्यसि।
अहमु वै तपोऽस्मि।
मां नु यजस्व।
अथ ते सत्यं तपो भविष्यति।
अनु स्वर्गं लोकं वेत्स्यसीति।
स एतमाग्नेयमष्टाकपालं निरवपत्।
तपसे चरुम्।
अनुमत्यै चरुम्।
ततो वै तस्य सत्यं तपोऽभवत्।
अनु स्वर्गं लोकमविन्दत्।
सत्यं ह वा अस्य तपो भवति।

अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कं वि॒न्दति॑ ।
य ए॒तेन॑ ह॒विषा॑ यज॑ते ।
य उ॑ चैन॒देवं वेद॑ ।
सोऽत्र॑ जुहोति ।
अ॒ग्नये॑ स्वाहा॒ तप॑से॒ स्वाहा॑ ।
अनु॑मत्यै॒ स्वाहा॑ प्र॒जाप॑तये॒ स्वाहा॑ ।
स्व॒र्गाय॑ लो॒काय॑ स्वाहाऽ॒ग्नये॑ स्विष्ट॒कृते॑ स्वाहेति ॥ २ ॥

[[3-12-4-3]]

त॒ऽ श्र॒द्धाऽब्र॑वीत् ।
प्रजा॑पते श्र॒द्धया॒ वै श्रा॑म्यसि ।
अ॒हमु॑ वै श्र॒द्धाऽस्मि॑ ।
मां नु॑ यजस्व ।
अथ॑ ते स॒त्या श्र॒द्धा भ॑विष्यति ।
अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कं वे॒त्स्य॑सीति ।
स ए॒तमा॑ग्नेयम॒ष्टाक॑पालं॒ निर॑वपत् ।
श्र॒द्धायै॑ च॒रुम् ।
अनु॑मत्यै च॒रुम् ।
ततो॑ वै तस्य॑ स॒त्या श्र॒द्धाऽभव॑त् ।
अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कम॑विन्दत् ।
स॒त्या ह॒ वा अ॑स्य श्र॒द्धा भ॑वति ।
अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कं वि॒न्दति॑ ।
य ए॒तेन॑ ह॒विषा॑ यज॑ते ।
य उ॑ चैन॒देवं वेद॑ ।
सोऽत्र॑ जुहोति ।
अ॒ग्नये॑ स्वाहा॒ श्र॒द्धायै॑ स्वाहा॑ ।
अनु॑मत्यै॒ स्वाहा॑ प्र॒जाप॑तये॒ स्वाहा॑ ।
स्व॒र्गाय॑ लो॒काय॑ स्वाहाऽ॒ग्नये॑ स्विष्ट॒कृते॑ स्वाहेति ॥ ३ ॥

[[3-12-4-4]]

त॒ऽ स॒त्यम॑ब्रवीत् ।

प्रजापते सत्येन वै श्राम्यसि।
 अहमु वै सत्यमस्मि।
 मां नु यजस्व।
 अथ ते सत्यं सत्यं भविष्यति।
 अनु स्वर्गं लोकं वेत्स्यसीति।
 स एतमाग्नेयमष्टाकपालं निरवपत्।
 सत्याय चरुम्।
 अनुमत्यै चरुम्।
 ततो वै तस्य सत्यं सत्यमभवत्।
 अनु स्वर्गं लोकमविन्दत्।
 सत्यं ह वा अस्य सत्यं भवति।
 अनु स्वर्गं लोकं विन्दति।
 य एतेन हविषा यजते।
 य उ चैनदेवं वेद।
 सोऽत्र जुहोति।
 अग्नये स्वाहा सत्याय स्वाहा।
 अनुमत्यै स्वाहा प्रजापतये स्वाहा।
 स्वर्गाय लोकाय स्वाहाऽग्नये स्विष्टकृते स्वाहेति ॥ ४ ॥

[[3-12-4-5]]

तं मनोऽब्रवीत्।
 प्रजापते मनसा वै श्राम्यसि।
 अहमु वै मनोऽस्मि।
 मां नु यजस्व।
 अथ ते सत्यं मनो भविष्यति।
 अनु स्वर्गं लोकं वेत्स्यसीति।
 स एतमाग्नेयमष्टाकपालं निरवपत्।
 मनसे चरुम्।
 अनुमत्यै चरुम्।
 ततो वै तस्य सत्यं मनोऽभवत्।

अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कम॑विन्दत्।
 स॒त्यं॑ ह॒ वा अ॑स्य॒ मनो॑ भवति।
 अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कं वि॑न्दति।
 य ए॒तेन॑ ह॒विषा॑ यजते।
 य उ॑ चैनदे॒वं वेद॑।
 सोऽत्र॑ जुहोति।
 अ॒ग्नये॑ स्वाहा॒ मन॑से॒ स्वाहा॑।
 अनु॑म॒त्यै स्वाहा॑ प्र॒जाप॑तये॒ स्वाहा॑।
 स्व॒र्गाय॑ लो॒काय॑ स्वाहाऽ॒ग्नये॑ स्विष्ट॒कृते॑ स्वाहाति॑ ॥ ५ ॥

[[3-12-4-6]]

तं च॑रणमब्रवीत्।
 प्रजा॑पते च॒रणेन॑ वै श्रा॑म्यसि।
 अ॒हमु॑ वै च॒रणम॑स्मि।
 मां नु॑ यजस्व।
 अथ॑ ते स॒त्यं च॑रणं भविष्यति।
 अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कं वे॒त्स्य॑सीति।
 स ए॒तमा॑ग्ने॒यम॑ष्टाक॒पालं॑ निर॑वपत्।
 च॑रणाय च॒रुम्।
 अनु॑म॒त्यै च॒रुम्।
 ततो॑ वै तस्य॑ स॒त्यं च॑रणमभवत्।
 अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कम॑विन्दत्।
 स॒त्यं॑ ह॒ वा अ॑स्य॒ चरणं॑ भवति।
 अनु॑ स्व॒र्गं लो॒कं वि॑न्दति।
 य ए॒तेन॑ ह॒विषा॑ यजते।
 य उ॑ चैनदे॒वं वेद॑।
 सोऽत्र॑ जुहोति।
 अ॒ग्नये॑ स्वाहा॒ च॑रणाय॒ स्वाहा॑।
 अनु॑म॒त्यै स्वाहा॑ प्र॒जाप॑तये॒ स्वाहा॑।
 स्व॒र्गाय॑ लो॒काय॑ स्वाहाऽ॒ग्नये॑ स्विष्ट॒कृते॑ स्वाहेति॑ ॥ ६ ॥

[[3-12-4-7]]

ता वा ए॒ताः पञ्च॑ स्व॒र्गस्य॑ लो॒कस्य॑ द्वा॒रः ।
अपा॑घा॒ अनु॑वित्तयो॒ नाम ।
तपः॑ प्रथ॒मा र॑क्षति ।
श्रद्धा॑ द्वि॒तीया॑म् ।
सत्यं॑ तृ॒तीया॑म् ।
मन॑श्चतु॒र्था॑म् ।
चरणं॑ पञ्च॒मीम् ।
अनु॑ ह॒ वै स्व॒र्गं लो॒कं वि॑न्दति ।
का॒म॒चारो॑ऽस्य स्व॒र्गे लो॒के भ॑वति ।
य ए॒ताभि॑रिष्टि॒भिर्य॑जते ।
य उ॑ चै॒ना ए॒वं वेद॑ ।
तास्व॑न्विष्टि ।
प॒ष्ठौही॑वरां द॒द्यात्क॑सं च ।
स्त्रियै॑ चाभा॒रं समृ॑च्चै ॥ ७ ॥ ॥ ४ ॥

[[3-12-5-1]]

ब्रह्म॑ वै चतु॒र्हो॑तारः ।
चतु॒र्हो॑तृ॒भ्योऽधि॑यज्ञो निर्मितः ।
नैन॑ र॒ शप्त॑म् ।
नाभि॑चरि॒तमा॑गच्छति ।
य ए॒वं वेद॑ ।
यो ह॒ वै चतु॒र्हो॑तृणां चतु॒र्हो॑तृत्वं वेद ।
अथो॑ पञ्च॒हो॑तृत्वम् ।
सर्वा॑ हा॒स्मै दि॑शः कल्पन्ते ।
वा॒चस्प॑ति॒र्हो॑ता दश॒हो॑तृणाम् ।
पृथि॒वी हो॑ता चतु॒र्हो॑तृणाम् ॥ १ ॥

[[3-12-5-2]]

अ॒ग्नि॒र्हो॑ता पञ्च॒हो॑तृणाम् ।
वाग्धो॑ता षड्द्वौ॒तृ॑णाम् ।

महाहविर्होता सप्तहोतृणाम्।
एतद्वै चतुर्होतृणां चतुर्होतृत्वम्।
अथो पञ्चहोतृत्वम्।
सर्वा हास्मै दिशः कल्पन्ते।
य एवं वेद।
एषा वै सर्वविद्या।
एतद्भेषजम्।
एषा पङ्क्तिः स्वर्गस्य लोकस्याञ्जसाऽयनिः स्मृतिः ॥ २ ॥

[[3-12-5-3]]

एतान्योऽध्यैत्यच्छदिर्दर्शे यावत्तरसम्।
स्वरेति।
अनपब्रवः सर्वमायुरेति।
विन्दते प्रजाम्।
रायस्पोषं गौपत्यम्।
ब्रह्मवर्चसी भवति।
एतान्योऽध्यैति।
स्पृणोत्यात्मानम्।
प्रजां पितृन्।
एतान्वा अरुण औपवेशिर्विदाञ्चकार ॥ ३ ॥

[[3-12-5-4]]

एतैरधिवादमपाजयत्।
अथो विश्वं पाप्मानम्।
स्वर्ययौ।
एतान्योऽध्यैति।
अधिवादं जयति।
अथो विश्वं पाप्मानम्।
स्वरेति।
एतैरग्निं चिन्वीत स्वर्गकामः।
एतैरायुष्कामः।

प्रजापशुकामो वा ॥ ४ ॥

[[3-12-5-5]]

पुरस्ताद्दशहोतारमुदञ्चमुपदधाति यावत्पदम्।

हृदयं यजुषी पत्न्यौ च।

दक्षिणतः प्राञ्चं चतुर्होतारम्।

पश्चादुदञ्चं पञ्चहोतारम्।

उत्तरतः प्राञ्चं षड्होतारम्।

उपरिष्ठात्प्राञ्चं सप्तहोतारम्।

हृदयं यजूंषि पत्न्यश्च।

यथावकाशं ग्रहान्।

यथावकाशं प्रतिग्रहल्लोकपृणाश्च।

सर्वा हास्येता देवताः प्रीता अभीष्टा भवन्ति ॥ ५ ॥

[[3-12-5-6]]

सदेवमग्निं चिनुते।

रथसंमितश्चेतव्यः।

वज्रो वै रथः।

वज्रैणैव पाप्मानं भ्रातृव्यं स्तृणुते।

पक्षःसंमितश्चेतव्यः।

एतावान्वै रथः।

यावत्पक्षः।

रथसंमितमेव चिनुते।

इममेव लोकं पशुबन्धेनाभिजयति।

अथो अग्निष्टोमेन ॥ ६ ॥

[[3-12-5-7]]

अन्तरिक्षमुक्थ्येन।

स्वरतिरात्रेण।

सर्वाल्लोकानहीनेन।

अथो सत्रेण।

वरो दक्षिणा।

वरैणैव वरं स्पृणोति।
आत्मा हि वरः।
एकविंशतिर्दक्षिणा ददाति।
एकविंशो वा इतः स्वर्गो लोकः।
प्र स्वर्गं लोकमाप्नोति ॥ ७ ॥

[[3-12-5-8]]

असावादित्य एकविंशः।
अमुमेवादित्यमाप्नोति।
शतं ददाति।
शतायुः पुरुषः शतेन्द्रियः।
आयुष्येवेन्द्रिये प्रतितिष्ठति।
सहस्रं ददाति।
सहस्रसंमितः स्वर्गो लोकः।
स्वर्गस्य लोकस्याभिजित्यै।
अन्विष्टकं दक्षिणा ददाति।
सर्वाणि वयांसि ॥ ८ ॥

[[3-12-5-9]]

सर्वस्याप्त्यै।
सर्वस्यावरुद्ध्यै।
यदि न विन्देत।
मन्थानेतावतो दद्यादोदनान्वा।
अश्रुते तं कामम्।
यस्मै कामायाग्निश्चीयते।
पष्ठौहीं त्वन्तर्वतीं दद्यात्।
सा हि सर्वाणि वयांसि।
सर्वस्याप्त्यै।
सर्वस्यावरुद्ध्यै ॥ ९ ॥

[[3-12-5-10]]

हिरण्यं ददाति।

हिरण्यज्योतिरेव स्वर्गं लोकमेति ।
 वासो ददाति ।
 तेनायुः प्रतिरते ।
 वेदितृतीये यजेत ।
 त्रिषत्या हि देवाः ।
 स संत्यमग्निं चिनुते ।
 तदेतत्पशुबन्धे ब्राह्मणं ब्रूयात् ।
 नेतरेषु यज्ञेषु ।
 यो ह वै चतुर्होतृनुसवनं तर्पयित्वा न्वेद ॥ १० ॥

[[3-12-5-11]]

तृप्यति प्रजया पशुभिः ।
 उपैनः सोमपीथो नमति ।
 एते वै चतुर्होतारोऽनुसवनं तर्पयित्वाः ।
 ये ब्राह्मणा बहुविदः ।
 तेभ्यो यद्दक्षिणा न नयैत् ।
 दुरिष्टः स्यात् ।
 अग्निमस्य वृञ्जीरन् ।
 तेभ्यो यथाश्रद्धं दद्यात् ।
 स्विष्टमेवैतत्क्रियते ।
 नास्याग्निं वृञ्जते ॥ ११ ॥

[[3-12-5-12]]

हिरण्येष्टको भवति ।
 यावदुत्तममङ्गुलिकाण्डं यज्ञपरुषा संमितम् ।
 तेजो हिरण्यम् ।
 यदि हिरण्यं न विन्देत् ।
 शर्करा अक्ता उपदध्यात् ।
 तेजो घृतम् ।
 सतेजसमेवाग्निं चिनुते ।
 अग्निं चित्वा सौत्रामण्या यजेत मैत्रावरुण्या वा ।

वीर्येण वा एष व्यृध्यते।

योऽग्निं चिनुते।

यावदेव वीर्यम्।

तदस्मिन्दधाति।

ब्रह्मणः सायुज्यं सलोकतामाप्नोति।

एतासामेव देवतानां सायुज्यम्।

सार्ष्टितां समानलोकतामाप्नोति।

य एतमग्निं चिनुते।

य उ चैनमेवं वेद।

एतदेव सावित्रे ब्राह्मणम्।

अथो नाचिकेते ॥ १२ ॥

होता चतुर्होतृणां स्तुतिश्चकार वा भवन्त्यग्निष्टोमेनाप्नोति वयांसि वयांसि सर्वस्याप्त्यै सर्वस्यावरुध्यै
वेदं वृञ्जते चिनुते नव च ॥ ५ ॥

[[3-12-6-1]]

यच्चा॒मृतं॑ यच्च॒ मर्त्यम्॑।

यच्च॒ प्राणि॑ति॒ यच्च॒ न।

सर्वा॒स्ता इष्ट॑काः कृत्वा।

उप॑ काम॒दुघा॑ दधे।

तेन॑र्षिणा॒ तेन॒ ब्रह्म॑णा।

तया॑ देवतयाऽङ्गिर॒स्वद्भुवा॑ सीद।

सर्वाः॑ स्त्रियः॒ सर्वा॑न्पुंसः।

सर्वं॑ न स्त्रीपुमं च॒ यत्।

सर्वा॒स्ताः।

याव॑न्तः पा॒सवो॑ भूमैः ॥ १ ॥

[[3-12-6-2]]

संख्या॑ता देवमा॒यया॑।

सर्वा॒स्ताः।

याव॑न्त॒ ऊषाः॑ पशूनाम्।

पृथि॒व्यां पुष्टि॑र्हि॒ताः।

सर्वास्ताः ।
यावतीः सिकताः सर्वाः ।
अप्स्वन्तश्च याः श्रिताः ।
सर्वास्ताः ।
यावतीः शर्करा धृत्यै ।
अस्यां पृथिव्यामधि ॥ २ ॥

[[3-12-6-3]]

सर्वास्ताः ।
यावन्तोऽश्मानोऽस्यां पृथिव्याम् ।
प्रतिष्ठासु प्रतिष्ठिताः ।
सर्वास्ताः ।
यावतीर्वीरुधः सर्वाः ।
विष्ठिताः पृथिवीमनु ।
सर्वास्ताः ।
यावतीरोषधीः सर्वाः ।
विष्ठिताः पृथिवीमनु ।
सर्वास्ताः ॥ ३ ॥

[[3-12-6-4]]

यावन्तो वनस्पतयः ।
अस्यां पृथिव्यामधि ।
सर्वास्ताः ।
यावन्तो ग्राम्याः पशवः सर्वे ।
आरण्याश्च ये ।
सर्वास्ताः ।
ये द्विपादश्चतुष्पादः ।
अपाद उदरसर्पिणः ।
सर्वास्ताः ।
यावदाञ्जनमुच्यते ॥ ४ ॥

[[3-12-6-5]]

दे॒वत्रा॑ यच्च॑ मा॒नुष॑म् ।
सर्वा॒स्ताः ॥
याव॑त्कृ॒ष्णाय॑स॒ः स॒र्वम् ।
दे॒वत्रा॑ यच्च॑ मा॒नुष॑म् ।
सर्वा॒स्ताः ।
याव॑ल्लो॒हाय॑स॒ः स॒र्वम् ।
दे॒वत्रा॑ यच्च॑ मा॒नुष॑म् ।
सर्वा॒स्ताः ।
सर्व॑ः॒ सीस॑ः॒ सर्व॑ त्रपु॑ ।
दे॒वत्रा॑ यच्च॑ मा॒नुष॑म् ॥ ५ ॥

[[3-12-6-6]]

सर्वा॒स्ताः ।
सर्व॑ः॒ हिर॑ण्य॒ः रज॑तम् ।
दे॒वत्रा॑ यच्च॑ मा॒नुष॑म् ।
सर्वा॒स्ताः ।
सर्व॑ः॒ सुव॑र्ण॒ः हरि॑तम् ।
दे॒वत्रा॑ यच्च॑ मा॒नुष॑म् ।
सर्वा॒स्ता इष्ट॑काः कृ॒त्वा ।
उप॑ का॒मदु॑घा दधे ।
तेन॑र्षि॒णा तेन॑ ब्रह्म॑णा ।
तया॑ दे॒वत॑याऽङ्गि॒रस्व॑द्भुवा सी॑द ॥ ६ ॥
भूमे॑रधि॒ विष्टि॑ताः पृथि॒वीम॑नु॒ सर्वा॒स्ता उ॒च्यते॑ मा॒नुष॑ः सी॑द ॥ ६ ॥
यच्च॑ स्त्रियः पा॒ः स॒व ऊ॒षाः सि॒कताः॒ शर्करा॑ अ॒श्मानो॑ वी॒रुघ॑ ओष॒धीर्व॑न॒स्पत॑यो ग्रा॒म्या ये द्वि॒पादो॑
याव॑दा॒ञ्जनं॑ याव॑त्कृ॒ष्णाय॑स॒ः लो॒हाय॑स॒ः सीस॑ः॒ हिर॑ण्य॒ः सुव॑र्ण॒ः हरि॑तम॒ष्टाद॑श ॥

[[3-12-7-1]]

सर्वा॒ दिशो॑ दि॒क्षु ।
यच्चान्त॑भू॒तं प्रति॑ष्ठितम् ।
सर्वा॒स्ता इष्ट॑काः कृ॒त्वा ।
उप॑ का॒मदु॑घा दधे ।

तेनर्षिणा तेन ब्रह्मणा ।
तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्भुवा सीद ।
अन्तरिक्षं च केवलम् ।
यच्चास्मिन्नन्तराहितम् ।
सर्वास्ताः ।
आन्तरिक्ष्यश्च याः प्रजाः ॥ १ ॥

[[3-12-7-2]]

गन्धर्वाप्सरसश्च ये ।
सर्वास्ताः ।
सर्वानुदारान्तसलिलान् ।
अन्तरिक्षे प्रतिष्ठितान् ।
सर्वास्ताः ।
सर्वानुदारान्तसलिलान् ।
स्थावराः प्रोष्याश्च ये ।
सर्वास्ताः ।
सर्वा धुनिः सर्वान्ध्वःसान् ।
हिमो यच्च शीयते ॥ २ ॥

[[3-12-7-3]]

सर्वास्ताः ।
सर्वान्मरीचीन्विततान् ।
नीहारो यच्च शीयते ।
सर्वास्ताः ।
सर्वा विद्युतः सर्वान्त्स्तनयिबून ।
हादुनीर्यच्च शीयते ।
सर्वास्ताः ।
सर्वाः स्रवन्तीः सरितः ।
सर्वमप्सुचरं च यत् ।
सर्वास्ताः ॥ ३ ॥

[[3-12-7-4]]

याश्च कूप्या याश्च नाद्याः समुद्रियाः ।

याश्च वैशन्तीरुत प्रासचीर्याः ।

सर्वास्ताः ।

ये चोत्तिष्ठन्ति जीमूताः ।

याश्च वर्षन्ति वृष्टयः ।

सर्वास्ताः ।

तपस्तेज आकाशम् ।

यच्चाकाशे प्रतिष्ठितम् ।

सर्वास्ताः ।

वायुं वयांसि सर्वाणि ॥ ४ ॥

[[3-12-7-5]]

अन्तरिक्षचरं च यत् ।

सर्वास्ताः ।

अग्निं सूर्यं चन्द्रम् ।

मित्रं वरुणं भगम् ।

सर्वास्ताः ।

सत्यं श्रद्धां तपो दमम् ।

नामं रूपं च भूतानाम् ।

सर्वास्ता इष्टकाः कृत्वा ।

उप कामदुघा दधे ।

तेनर्षिणा तेन ब्रह्मणा ।

तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्भुवा सीद ॥ ५ ॥

प्रजा हिमो यच्च शीयते सर्वास्ताः सर्वाणि ब्रह्मणैकं च ॥ ७ ॥

दिशोऽन्तरिक्षमान्तरिक्ष्य उदारानुदारान्धुनिं मरीचीन्विद्युतः स्रवन्तीर्याश्च ये च तपो वायुमग्निं सत्यं पञ्चदश ॥

[[3-12-8-1]]

सर्वान्दिवं सर्वान्देवान्दिवि ।

यच्चान्तर्भूतं प्रतिष्ठितम् ।

सर्वास्ता इष्टकाः कृत्वा ।

उप कामदुघा दधे।
तेनर्षिणा तेन ब्रह्मणा।
तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्भुवा सीद।
यावतीस्तारकाः सर्वाः।
वितता रोचने दिवि।
सर्वास्ताः।
ऋचो यजूंषि सामानि ॥ १ ॥

[[3-12-8-2]]

अथर्वाङ्गिरसश्च ये।
सर्वास्ताः।
इतिहासपुराणं च।
सर्पदेवजनाश्च ये।
सर्वास्ताः।
ये च लोका ये चालोकाः।
अन्तर्भूतं प्रतिष्ठितम्।
सर्वास्ताः।
यच्च ब्रह्म यच्च ब्रह्म।
अन्तर्ब्रह्मन्प्रतिष्ठितम् ॥ २ ॥

[[3-12-8-3]]

सर्वास्ताः।
अहोरात्राणि सर्वाणि।
अर्धमासाश्च केवलान्।
सर्वास्ताः।
सर्वानृतून्त्सर्वान्मासान्।
संवत्सरं च केवलम्।
सर्वास्ताः।
सर्वं भूतं सर्वं भव्यम्।
यच्चातोऽधिभविष्यति।
सर्वास्ता इष्टकाः कृत्वा।

उप कामदुघा दधे।
तेनर्षिणा तेन ब्रह्मणा।
तया देवतयाऽङ्गिरस्वद्भुवा सीद ॥ ३ ॥
सामानि ब्रह्मन्प्रतिष्ठितं कृत्वा त्रीणि च ॥ ८ ॥
दिवं तारका ऋच इतिहासपुराणं च ये च यच्चाहोरात्राण्यृतून्भूतं नव ॥

[[3-12-9-1]]

ऋचां प्राचीं महती दिगुच्यते।
दक्षिणामाहुर्यजुषामपाराम्।
अथर्वणामङ्गिरसां प्रतीचीं।
साम्नामुदीची महती दिगुच्यते।
ऋग्भिः पूर्वाह्णे दिवि देव ईयते।
यजुर्वेदे तिष्ठति मध्ये अहः।
सामवेदेनास्तमये महीयते।
वेदैरशून्यस्त्रिभिरेति सूर्यः।
ऋग्भ्यो जाताः सर्वशो मूर्तिमाहुः।
सर्वा गतिर्याजुषी हैव शश्वत् ॥ १ ॥

[[3-12-9-2]]

सर्वं तेजः सामरूप्यं ह शश्वत्।
सर्वं हेदं ब्रह्मणा हैव सृष्टम्।
ऋग्भ्यो जातं वैश्यं वर्णमाहुः।
यजुर्वेदं क्षत्रियस्याहुर्योनिम्।
सामवेदो ब्राह्मणानां प्रसूतिः।
पूर्वे पूर्वैभ्यो वच एतदूचुः।
आदर्शमग्निं चिन्वानाः।
पूर्वे विश्वसृजोऽमृताः।
शतं वर्षसहस्राणि।
दीक्षिताः सत्तमासत ॥ २ ॥

[[3-12-9-3]]

तप आसीद्गृहपतिः।

ब्रह्मं ब्रह्माऽभवत्स्वयम्।
सत्यं ह होतैषामासीत्।
यद्विश्वसृज आसत्।
अमृतमेभ्य उदगायत्।
सहस्रं परिवत्सरान्।
भूतं ह प्रस्तोतैषामासीत्।
भविष्यत्प्रति चाहरत्।
प्राणो अध्वर्युरभवत्।
इदं सर्वं सिषासताम् ॥ ३ ॥

[[3-12-9-4]]

अपानो विद्वानावृतः।
प्रतिप्रातिष्ठदध्वरे।
आर्तवा उपगातारः।
सदस्या ऋतवोऽभवन्।
अर्धमासाश्च मासाश्च।
चमसाध्वर्यवोऽभवन्।
अशंसद्वह्मणस्तेजः।
अच्छावाकोऽभवद्यशः।
ऋतमेषां प्रशास्ताऽऽसीत्।
यद्विश्वसृज आसत् ॥ ४ ॥

[[3-12-9-5]]

ऊर्ग्राजानमुदवहत्।
ध्रुवगोपः सहोऽभवत्।
ओजोऽभ्यष्टौद्राव्णः।
यद्विश्वसृज आसत्।
अपचितिः पोत्रीयामयजत्।
नेष्ट्रीयामयजत्त्विषिः।
आग्नीद्वाद्द्विदुषी सत्यम्।
श्रद्धा हैवायजत्स्वयम्।

इरा पत्नी विश्वसृजाम्।
आकूतिरपिनडूविः ॥ ५ ॥

[[3-12-9-6]]

इध्मं ह क्षुच्चैभ्य उग्रे।
तृष्णा चावहतामुभे।
वागेषां सुब्रह्मण्याऽऽसीत्।
छन्दोयोगान्विजानती।
कल्पतन्त्राणि तन्वानाऽहः।
संस्थाश्च सर्वशः।
अहोरात्रे पशुपाल्यौ।
मुहूर्ताः प्रेष्या अभवन्।
मृत्युस्तदभवद्वाता।
शमितोग्रो विशां पतिः ॥ ६ ॥

[[3-12-9-7]]

विश्वसृजः प्रथमाः सत्त्वमासत।
सहस्रसमं प्रसुतेन यन्तः।
ततो ह जज्ञे भुवनस्य गोपाः।
हिरण्मयः शकुनिर्ब्रह्म नाम।
येन सूर्यस्तपति तेजसेद्धः।
पिता पुत्रेण पितृमान्योनियोनौ।
नावैदविन्मनुते तं बृहन्तम्।
सर्वानुभुमात्मानं संपराये।
एष नित्यो महिमा ब्राह्मणस्य।
न कर्मणा वर्धते नो कनीयान् ॥ ७ ॥

[[3-12-9-8]]

तस्यैवात्मा पदवित्तं विदित्वा।
न कर्मणा लिप्यते पापकेन।
पञ्चपञ्चाशतस्त्रिवृतः संवत्सराः।
पञ्चपञ्चाशतः पञ्चदशाः।

पञ्चपञ्चाशतः सप्तदशाः।

पञ्चपञ्चाशत एकविंशतिः।

विश्वसृजाँ सहस्रसंवत्सरम्।

एतेन वै विश्वसृज इदं विश्वमसृजन्त।

यद्विश्वमसृजन्त।

तस्माद्विश्वसृजः।

विश्वमेनाननु प्रजायते।

ब्रह्मणः सायुज्यं सलोकतां यन्ति।

एतासामेव देवतानाँ सायुज्यम्।

सार्ष्टिताँ समानलोकतां यन्ति।

य एतदुपयन्ति।

ये चैनत्प्राहुः।

येभ्यश्चैनत्प्राहुः।

ओम् ॥ ८ ॥

शश्वदासत सिषासतामासत हविष्पतिः कनीयान्तस्माद्विश्वसृजोऽष्टौ च ॥ ९ ॥

तुभ्यं देवेभ्यस्तपसा देवेभ्यो ब्रह्म वै चतुर्होतारो यच्चामृतं सर्वा दिशो दिक्षु सर्वा दिवमृचां प्राची नव ॥

९ ॥

तुभ्यं तपसा ता वा एताः पञ्च हिरण्यं ददाति सर्वा दिशस्तप आसीद्गृहपतिष्वद्विञ्चाशत् ॥ ५६ ॥

तुभ्यमोम् ॥